

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2

2.1 Begrippen, provinciaal toezicht en regelgeving

De uitleg van begrippen en regelgeving wat betreft het weerstandsvermogen van onze gemeente en risicobeheersing zijn in deze paragraaf uitgelegd.

De verplichte paragraaf Weerstandsvermogen bestaat ten minste uit:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het gemeentelijke beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's.

In deze paragraaf van de programmabegroting gaan we in op de ontwikkelingen met betrekking tot bovenvermelde punten.

2.2 Voorgenomen beleid

Veelal zijn acties met betrekking tot risicomangement gericht op de eerste stap van het proces, namelijk risico-identificatie. Actie ondernemen op een onderkend risico gaat verder en vindt nog onvoldoende plaats. Met andere woorden, risicobeheersing moet cyclisch worden gemaakt. Dit betekent eerst het risico identificeren, het vervolgens analyseren, er daarna maatregelen nemen en tot slot evalueren.

Het risicobewustzijn van de organisatie ontwikkelen we via aanbevelingen vanuit audits en door de werkprocessen lean te organiseren.

Wij willen op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Hierbij is de relatie tussen risico's en de mate waarin wij in staat zijn om eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen op te vangen van belang. Daartoe stellen wij in 2018 een risicomangementbeleidsplan op. Met dit plan schept de gemeenteraad het kader van borgen van een bewust gekozen niveau van weerstandsvermogen met risicomangement. Uitgangspunt voor de ontwikkeling en implementatie van risicomangement is om niet alleen de mogelijke risico's te analyseren en in kaart te brengen, maar om tevens de methodiek van risicomangement in te voeren. Hierbij betrekken wij ook de adviezen van de accountant en de auditcommissie.

2.3 Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor om onderstaande financiële kengetallen op te nemen in de financiële jaarstukken.

Op termijn geven de kengetallen en de beoordeling gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van gemeente(n).

Begroting jaar Kengetallen	verloop kengetallen		
	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Netto schuldquote	43,7%	60,9%	61,3%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	40,9%	57,8%	58,3%
Solvabiliteitsrisico	33,5%	28,7%	29,7%
Structurele exploitatieruimte	2,4%	-1,3%	0,7%
Grondexploitatie	7,2%	6,6%	3,5%
Belastingcapaciteit	117,0%	117,4%	115,7%

Netto schuldquote

De netto-schuldquote zegt het meeste over de financiële vermogenspositie en toont aan of een gemeente wel of geen investeringsruimte heeft. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld, hoe meer rente en aflossing met als gevolg een minder flexibele begroting. Dit kengetal geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie en de aflossing.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre er sprake is van doorlenen en geeft de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Hieruit blijkt het aandeel van de verstrekte leningen en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsrisico

Dit kengetal geeft “de financiële gezondheid” van de gemeente aan. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (solvabiliteitsratio), hoe financieel gezonder de gemeente.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van onze gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend. De accountant beoordeelt of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Hierbij is een percentage van 100% precies gelijk aan het landelijk gemiddelde. Bij gemeenten zijn hierin de OZB-lasten, rioolheffing, afvalstoffenheffing en een eventuele heffingskorting betrokken.

De belastingcapaciteit is ten opzichte van vorig jaar gedaald van 117,4% naar 115,7%. Reden hiervoor is de woonlasten in Schouwen-Duiveland voor gezinnen dalen ten opzichte van een gelijkblijvend landelijk gemiddelde.

2.4 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. De weerstandscapaciteit van onze gemeente is eind 2018 als volgt:

Begroting 2018-2021	
Weerstandscapaciteit exploitatie	in € x 1.000
Resterende belastingcapaciteit:	
Onroerende-zaakbelastingen	3.253
(Water)toeristenbelasting	Pro memorie
Forensenbelasting	Pro memorie
Hondenbelasting	Pro memorie
Lijkbezorgingsrechten	214
Marktgelden	20
Scheepvaartrechten	986
Leges	418
Totale resterende belastingcapaciteit	4.891
Onvoorziene uitgaven	180
Stille reserves structureel	41
Totaal weerstandscapaciteit exploitatie (structureel)	5.112
Weerstandscapaciteit vermogen	
Vrij aanwendbare reserves:	
Algemene reserve	7.394
Uitvoering Strategische Visie	7.536
Algemene reserve De Zuidhoek	63
Egalisatiereserve algemene uitkering	1.361
Reserves Ontwikkelingsbedrijf	2.028
Stille reserves incidenteel	1.075
Totaal weerstandscapaciteit vermogen (incidenteel)	19.457
Totale weerstandscapaciteit (structureel en incidenteel)	24.569

Toelichting weerstandscapaciteit exploitatie

Resterende belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit is de ruimte om de belastingen en rechten te verhogen of in te voeren. Voor de rechten (voorheen retributies) gelden regels: de tarieven mogen maximaal kostendekkend zijn.

Voor de onroerende-zaakbelastingen (OZB) hanteert het Rijk de zogenaamde artikel 12-norm (voor financieel armlastige gemeenten). Dit is het OZB-tarief dat een gemeente moet hanteren als zij voor een eventuele aanvullende uitkering uit het gemeentefonds in aanmerking wil komen. Dit speelt voor onze gemeente niet, maar het tarief zien wij als bovengrens die wij kunnen hanteren voor de OZB. Het normtarief is voor 2018 vastgesteld op 0,1952% van de WOZ-waarde. Ons gewogen gemiddelde OZB-tarief is 0,1291%. Op basis van de werkelijke WOZ-waarde 2017 resulteert dit in een resterende belastingcapaciteit OZB van € 3.253.000. In dit bedrag hielden wij rekening met de extra OZB-opbrengst van € 722.000.

Voor de overige belastingen (forensenbelasting, toeristenbelasting, watertoeristenbelasting en hondenbelasting) is geen bovengrens bepaald. Vandaar dat wij de belastingcapaciteit voor deze heffingen op Pro memorie hebben gesteld. Voor de overige heffingen verwijzen wij u naar de paragraaf lokale heffingen, onderdeel 1.5 Kostenonderbouwing heffingen.

Toelichting weerstandscapaciteit vermogen

Vrij aanwendbare reserves

Algemene reserve

De algemene reserve dient primair als buffer om in jaren waarin een sluitende begroting niet mogelijk is bij te springen. Het saldo van de Algemene reserve (inclusief het geormerkte deel voor het uitvoeringsprogramma strategische visie) is in principe vrij aanwendbaar.

Op 11 november 2011 is bij amendement door de raad besloten € 12.000.000 te oormerken voor uitvoering van de Strategische Visie. Hiervan is na aftrek van reeds begrote onttrekkingen eind 2021 nog € 5.219.000 beschikbaar. Daarnaast beschikt ook de gemeentelijke werkvoorziening De Zuidhoek over een algemene reserve. Volgens de begroting 2018 van De Zuidhoek bedraagt deze reserve ultimo 2018 ca. € 40.000.

Egalisatiereserve algemene uitkering

Doel van deze reserve is het opvangen van mutaties vanuit gemeentefondscirculaires. Ook deze reserve zetten we in bij het berekenen van de weerstandscapaciteit. Het saldo na aftrek van reeds begrote onttrekkingen bedraagt per 31 december 2017 € 1.361.000.

Reserves Ontwikkelingsbedrijf

Binnen het Ontwikkelingsbedrijf is sprake van twee reserves waarvan de saldi, totaal € 2.071.000, zijn betrokken bij het weerstandsvermogen.

Stille reserves

Op grond van de Notitie inventarisatie stille reserves gemeente Schouwen-Duiveland hanteren we 1% van de theoretische/berekende stille reserve van € 90 miljoen. Wanneer 1% wordt afgezet tegen de balanswaardering resulteert dit in een percentage van 1,5% van de balansposten materiële vaste activa en deelnemingen. Dit levert een structurele weerstandscapaciteit van € 41.000 en een incidentele weerstandscapaciteit van € 1.075.000.

2.5 Voorziening dubieuze debiteuren

Bij de bepaling van de omvang van de voorziening (exclusief dubieuze debiteuren afdeling Werken, Wonen en Leven) hanteren we de volgende uitgangspunten:

- vorderingen uit het jaar 2016 zijn voor 100% inbaar (inclusief dwangsommen);
- vorderingen uit de jaren 2015 en daarvoor zijn 100% dubieus. Vorderingen boven de € 5.000 met een betalingsregeling (loopt veelal over meerdere jaren) brengen we in mindering;
- dwangsommen uit de jaren 2015 en daarvoor beschouwen we voor 25% dubieus. Dit omdat de betalingstermijnen veelal over meerdere jaren lopen;
- om de nadelige effecten van de economische ontwikkelingen op te kunnen vangen, hanteren we een toeslagpercentage van 25%.

Dit leidt tot de volgende financiële vertaling:

Openstaande vorderingen		Bedrag in € 1.000
Belastingdebiteuren t/m 2016 (excl. aanslagen opgelegd in 2017)		137
Overige debiteuren t/m 2015 (excl. vorderingen met betalingsregeling)		2
Dwangsommen t/m 2015 (totaal)	6	
Oninbaar	25%	1
Subtotaal		140
Toeslag economische situatie	25%	35
Totaal dubieuze debiteuren		175

De begrote stand van de voorziening is voldoende om het saldo van de berekende dubieuze debiteuren op te vangen.

De voeding van de voorziening tot de noodzakelijk gewenste omvang vindt als volgt plaats:

- € 44.500 ten laste van de egalisatievoorziening vuilverwerking (afvalstoffenheffing);
- € 38.500 ten laste van de voorziening gemeentelijk rioleringsplan (rioolrecht);
- Een toevoeging via ten laste van de exploitatie. De noodzaak en omvang hiervan beoordelen we jaarlijks bij Programmarekening.

Voorziening dubieuze debiteuren afdeling Werken, Wonen en Leven (WWL)

De afdeling WWL heeft een registratie van dubieuze debiteuren van bijstandsuitkeringen waarbij sprake is van teveel betaalde uitkeringen. Dit op basis van het uitgevoerde beleid "terugvordering & verhaal" en de Fraudewet. Periodiek beoordelen we de voortgang (in baarheid) van de openstaande vorderingen en de financiële omvang van de voorziening. Vanwege de specifieke doelgroep (de inkomens- en vermogenssituatie kan wijzigen) worden er geen vorderingen afgeboekt. Per 31 december 2016 bedraagt het saldo van de voorziening afgerond € 401.000.

2.6 Inschatting risico's

1. Financiële (budgettaire) risico's

Dit betreft risico's die voortvloeien uit:

- eigen beleid;
- het beleid van andere overheden;
- voor de gemeente autonome ontwikkelingen;
- het doen en/of nalaten van anderen;
- samenwerking met andere gemeenten of instanties.

Tot deze risico's behoren onder andere loon- en prijsmutaties, afgegeven garanties, de gevolgen van decentralisatie, de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, openeind regelingen, bodemverontreinigingen, grondexploitatie, risico's die samenhangen met nieuwe (grote) projecten en risico's in de sfeer van lopende rechterlijke gedingen. Bij deze categorie gaat het ook om risico's die samenhangen met geld- of kapitaalmarkttransacties, namelijk rente-, garantie- en reserverisico's. Verder valt hieronder de exploitatie van diverse sport- en cultuuraccommodaties.

2. Risico's op eigendommen

Dit betreft risico's in de sfeer van:

- ontvreemding;
- schade door brand, storm, fraude, water en dergelijke;
- het ontbreken van onderhouds- en/of beheersplannen.

Hiertoe behoren ook risico's die voortvloeien uit slecht onderhoud van gemeentelijke gebouwen, wegen en rioleringen. Bovendien kunnen hierbij worden genoemd risico's die samenhangen met de economische veroudering van eigendommen, zoals computerapparatuur en -programmatuur. Tot slot behoort het afschrijvingsbeleid tot deze categorie.

3. Risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering

Dit betreft risico's die voortvloeien uit de:

- informatievoorziening;
- administratieve organisatie;
- interne controle.

Dit zijn risico's die we lopen in de sfeer van rechtmatige uitvoering van regelgeving, achterstand in de afwikkeling van rijksbijdragen, de gevolgen van een niet optimaal functionerende administratieve organisatie en de mate waarin functiescheiding/interne controle in een organisatie is aangebracht.

Financiële risico's

Hierna treft u de risico's aan die de financiële positie van de gemeente in gevaar kunnen brengen. Indien mogelijk kwantificeren wij de risico's.

a) Als gevolg van eigen beleid

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
1.4	Sociale Werkvoorziening	De Zuidhoek krijgt meer en meer te maken met tekorten in de begroting. Dit komt enerzijds door teruglopende subsidies van de Rijksoverheid (afname van met € 1,4 miljoen in 2020 ten opzichte van 2016) en anderzijds door afname van de netto toegevoegde waarde. We hebben inmiddels Berenschot de opdracht gegeven om een gedegen analyse uit te voeren van de doelgroepen (Wsw en WWB) en een financiële analyse van de Zuidhoek. Op basis van deze analyses werkt Berenschot scenario's uit. Dit moet uiteindelijk resulteren in een onderbouwd advies (plan van aanpak) voor te ondernemen acties op korte en middellange termijn. We verwachten dit advies begin 2018.
2.1	Dorps- en gemeenschapshuizen	De gemeente staat bij opzegging van de huur door de stichting Dorps- en gemeenschapshuizen Schouwen-Duiveland voor een jaar garant voor de huur penningen van maximaal 1 jaar. Dat is € 300.000. Daarnaast staan we ook garant voor het totale exploitatietekort van de stichting. We subsidiëren de stichting jaarlijks voor € 400.000.
2.2	Niet gesprongen explosieven	De risicogebieden zijn in 2014-2015 beeld gebracht. Voor deze gebieden liggen er (risico-)kaders vast en is beleid vastgesteld. 70% van de gemaakte kosten krijgen we terug via de "bommenregeling" (gemeentefonds) van het Rijk. We verwachten dat de regeling de komende jaren wordt aangepast. De maximale kosten per keer schatten we in op € 50.000.
2.2	Legesprocedure Windpark Krammer bv	Medio 2014 legden wij een legesaanslag op voor de aanvraag omgevingsvergunning van Windpark Krammer BV, groot € 2.145.000. Dit voor de bouw van 35 windturbines binnen het grondgebied van de gemeente Schouwen-Duiveland. Tegen deze aanslag is een procedure gestart. We zijn nu in de beroepsfase aanbeland. In deze procedure lopen we het risico dat de aanslag gedeeltelijk of zelfs geheel wordt vernietigd. Wij gaan ervan uit dat deze procedure tenminste een vervolg gaat krijgen in hoger beroep.

2.4	Gebundelde uitkering (BUIG)	Gemeenten dienen een tekort van 7,5% op de uitkeringslasten voor eigen rekening te nemen (het zogenaamde eigen risico). In onze begroting is vanaf 2017 rekening gehouden met een tekort van 3,8% en vanaf 2019 van 1,3%. Deze daling achten wij mogelijk door inzet op uitstroom van uitkeringsgerechtigden. Er is een vangnetuitkering waar gemeenten bij een tekort groter dan 7,5% op de inkomensvoorziening participatiewet en oudere gedeeltelijke arbeidsongeschikte werknemers en zelfstandigen en beroep op kan doen. Om aanspraak te kunnen maken op de vangnetuitkering dient er een reductieplan opgesteld te worden. Indien het tekort hoger is dan de geraamde 1,3% is het maximale risico vanaf 2019 € 372.000.
-----	-----------------------------	--

b) als gevolg van beleid van anderen/andere overheden

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
1.1	Aandeelhouder-schap PZEM (voorheen DELTA N.V.)	De gemeente bezit voor € 270.000 nominale waarde. Het risico bestaat dat dit bedrag verloren gaat. Dit kan het geval zijn wanneer het gehele vermogen van de PZEM moet worden ingezet voor de ontmanteling van de kerncentrale. Een hoger risico bestaat wanneer het Rijk de aandeelhouders met terugwerkende kracht aansprakelijk stelt voor hogere kosten van de ontmanteling. Dit is echter een juridisch complex vraagstuk, en de haalbaarheid hiervan is op dit moment nog moeilijk in te schatten. Het kan hierbij namelijk ook gaan om kerncentrales die via het vroegere DELTA (gedeeltelijk) in bezit waren.
2.1	Sportbesluit (omzetbelasting)	Bij de aanleg van de sportvelden te Bruinisse en aan de Lange Blokweg te Zierikzee hebben wij alle omzetbelasting in vooraf trek gebracht. Mogelijk wordt de btw-regelgeving echter gewijzigd. Hierdoor bestaat het risico dat de gemeente de gehele of een deel van de omzetbelasting die van de belastingdienst is terugontvangen, moet terugbetalen aan de belastingdienst, dan wel niet wordt terugbetaald door de belastingdienst aan de gemeente en een kostenpost vormt. Een wetwijziging is nog niet aangekondigd maar de Staatssecretaris van Financiën heeft bevestigd dat zijn ministerie daar onderzoek naar doet.
2.2	Rampen- en risicobestrijding	Het toeristische karakter van onze gemeente en het aantal grote evenementen brengen risico's met zich mee. Daarnaast kunnen er ook incidenten voorkomen die niet voorzien zijn, waaronder brand in een natuurgebied, oude binnensteden en incidenten met een grote maatschappelijke impact.

2.2	Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)	<p>In 2016, tijdens de begrotingspresentatie 2017, attendeerde de VRZ er op dat de huidige invulling van de bluswatervoorziening via openbare brandkranen niet volledig dekkend is. Afhankelijk van bestuurlijke besluitvorming over de wijze waarop in de bluswatervoorziening wordt voorzien, kan dit mogelijk leiden tot hogere kosten.</p> <p>De (geringe) omvang van de algemene reserve van VRZ bedraagt eind 2017 naar verwachting circa € 300.000. Hoewel de begroting 2018 sluit, is deze omvang beperkt om vanaf 2018 tegenvallers door de VRZ zelf op te vangen.</p> <p>Door de regionalisering en de vertraagde besluitvorming rond Maatwerk in Brandweezorg zijn vervangingsinvesteringen uitgesteld. Er is een vervangingsachterstand ontstaan, waardoor er een piek aan te vervangen (brandweer)voertuigen en -materiaal in de komende jaren aankomt.</p> <p>De verwachting is dat de kapitaallasten zich in de toekomst om en nabij de € 5,6 mln. stabiliseren (prijs- en renteniveau 2018). Bij de overdracht van budget voor de regionale brandweer aan de veiligheidsregio is destijds echter rekening gehouden met € 4,3 mln. aan kapitaallasten.</p>
2.2	Afvalverwerking	<p>Het Rijk wil de eisen aanscherpen op het gebied van de nazorg van stortplaatsen. Dat kan betekenen dat we meer kosten moeten maken dan waarmee we in de voorziening rekening houden. Op dit moment voldoen we aan de gestelde eisen.</p>
2.4	Decentralisaties in het Sociale Domein	<p>Per 1 januari 2015 zijn drie decentralisaties in het sociaal domein doorgevoerd: de Wmo, de Jeugdwet en de Participatiewet (3D's). Gemeenten moeten het sociaal domein transformeren in een effectief, efficiënt en samenhangend veld. Naast het overnemen van taken vraagt dat een andere manier van werken met nieuwe rollen en verantwoordelijkheden. Het betekent een cultuuromslag voor burgers, professionals en gemeenten. Met de decentralisaties onderkennen we de volgende risico's:</p>
2.4		<p>a. Vooralsnog zijn de drie decentralisaties budgettair neutraal in de begroting 2018-2021 opgenomen. Het risico bestaat dat we de gewenste synergie tussen de 3D's en de bezuinigingsdoelstelling van het Rijk niet halen. Dit kan leiden tot extra kosten voor de gemeente.</p>
2.4		<p>b. Het Rijk is voornemens het participatiebudget met ingang van 2019 objectief te verdelen tenzij dit om verdeel-technische redenen niet mogelijk blijkt. De overgang van een historisch- naar een objectief verdeelmodel kan leiden tot zeer negatieve herverdeeffecten voor onze gemeente. Dit komt onder andere door ons hoge aantal wsw dienstbetrekkingen ten opzichte van landelijk gemiddelde. De baten kunnen hierdoor structureel dalen 25%. In 2020 komt dit neer op € 1.045.000.</p>

2.4		c. Het risico bestaat dat zorgaanbieders door verschuiving van de 2de naar de 0de en 1ste lijn moeilijker in staat zijn de duurdere 2delijnszorg tegen huidige tarieven in stand te houden. Dit kan resulteren in het omvallen van organisaties met als risico dat het aanbod aan adequate zorg verschaalt of verdwijnt. Ook kunnen ongewenste wachtlijsten ontstaan.
2.4	Decentralisatie centrumgemeente-taken zorg	De taken voor vrouwenopvang, maatschappelijke opvang en beschermd wonen worden op termijn (2020) overgeheveld van de centrumgemeente Vlissingen naar de regiogemeenten. Het is nog niet te overzien of dit werkterrein met meer, minder of met gelijke budgetten kan worden gecontinueerd.
2.4	Innovatie sociaal domein, van projectsubsidie naar structureel	Voor innovatie in het sociaal domein zijn incidentele budgetten beschikbaar om initiatieven te ondersteunen ter voorkoming van langdurige zorg voor mensen. Als deze initiatieven blijken te werken kan, na maximaal 3 jaar projectsubsidie, deze bijdrage worden omgezet naar een structurele budgetsubsidie. Vanaf 2019 kan dit structurele dekkingstekorten geven als deze projectsubsidies worden omgezet naar budgetsubsidies en er binnen het sociaal domein geen financiële ruimte is. De maximale kosten zijn € 220.000.
2.4	Statushouders	Onze taak is deze mensen te huisvesten en te laten participeren en re-integreren. Bij het niet nakomen van de taakstelling, kan de provincie op onze kosten de taakstelling realiseren. Bij een kostenpost van € 2.000 per persoon en bij ongeveer 60 personen is het risico € 120.000.
3.4	Strand	Eigenaren van het Noordzeestranden die de gemeente in exploitatie en beheer heeft, willen delen in het profijt dat de gemeente daaraan heeft. Het Waterschap heeft eerder onze gemeente bericht dat zij de strandpaviljoens op het Noordzeestrand die op hun grondgebied staan, willen aanslaan voor het gebruik van schapsgrond. Dit kan ook voor andere eigenaren. De maximale kosten per jaar kunnen € 100.000 per jaar zijn.
Alg. dekkings middelen	Gemeentegaranties/ Borgstellingen	De gemeente staat garant voor geldleningen van derden, grotendeels corporaties. Verenigingen en instellingen hebben tot nu toe altijd aan hun betalingsverplichtingen voldaan waardoor een beroep op gemeentegarantie niet nodig was. Het risico is miniem doordat eerst het Waarborgfonds Sociale Woningbouw en het Nationaal Hypotheek Garantie fonds worden aangesproken en pas daarna het rijk en de gemeenten. Ultimo 2016 bedraagt de schuldwaarde van de garantieverplichting afgerond € 58 miljoen. Het financiële risico is beduidend lager, omdat bij een aanspraak op een garantie- of borgstelling eerst alle activa te gelden wordt gemaakt om de schuld af te lossen. Over het restantbedrag kunnen we (beperkt) worden aangesproken. Reden dat we daarom ook geen financiële voorziening hebben getroffen.
Alg. dekkings middelen	Vennootschapsbelastingplicht overheidsbedrijven (Vpb)	Vanaf 2016 zijn overheden vennootschapsbelastingplichtig, voor zover zij een onderneming drijven. Zoals het er nu uitziet, drijven wij met de clusters grondbedrijf en parkeren een onderneming. Voor parkeren is een

		<p>eventueel positief resultaat objectief vrijgesteld van heffing als gevolg van de overheidstakenvrijstelling. In maart 2017 verzochten wij de Belastingdienst schriftelijk om over een aantal punten een standpunt te bepalen waarover wij graag voorafgaand aan het indienen van de eerste aangifte zekerheid willen hebben. Inmiddels ontvingen wij daarop een reactie waarin de Belastingdienst ons om een aanvullende toelichting vraagt. Op dit moment onderzoeken wij samen met onze externe adviseur hoe daarop te reageren. Tegelijkertijd onderzoeken wij aan de hand van de werkelijke cijfers vanuit de jaarrekening 2016 een aantal aandachtspunten met als doel een juiste belastingaangifte over 2016 in te dienen. Vooralsnog schatten wij het risico op de te betalen vennootschapsbelasting in (exclusief het grondbedrijf) op € 190.000 structureel per jaar. Pas wanneer de Belastingdienst de (nog) over 2016 in te dienen aangifte heeft gecontroleerd en akkoord heeft bevonden, vervalt het financiële risico.</p>
Overhead	Gegevensbescherming	<p>Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Dat betekent dat er vanaf die datum dezelfde privacywetgeving geldt in de hele Europese Unie (EU). De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) geldt dan niet meer. De nieuwe regels dwingen ons om goed na te denken over hoe wij persoonsgegevens verwerken en beschermen. De verantwoordingsplicht houdt in dat u moet kunnen aantonen dat uw verwerkingen aan de regels van de AVG voldoen. Naast een aantrekken van een functionaris voor de gegevensbescherming (zie uitbreidingsinvesteringen) kan het zijn dat aanpassingen moeten worden gedaan op de (geautomatiseerde) administratieve organisatie. De kosten zijn onbekend.</p>

c) als gevolg van autonome ontwikkelingen

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
2.2	Afstoten gemeentelijk vastgoed	<p>Door diverse oorzaken raakt een deel van het gemeentelijk vastgoed haar functie kwijt en komt voor verkoop of herontwikkeling in aanmerking (bijvoorbeeld vrijkomende schoolgebouwen). Risico's worden afgedekt via de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf. Het risico bestaat dat bij een eventuele verkoop of (tijdelijke) verhuur van deze (vaak incurante) objecten de verkoop- of verhuurprijzen de boekwaarde of kapitaallasten niet dekken. Dit komt ten laste van het vermogen. Daarnaast bestaat er een leegstandrisico.</p>
2.2	Situatie bedrijvigheid	<p>We nemen een herstel waar in de uitgifte van bouwgrond voor bedrijvigheid. Er blijft echter een spanning bestaan tussen de kosten van nieuwbouw en de prijzen van bestaand vastgoed. Dit is vooral het geval ten aanzien van</p>

		kantoren. De uitgifte van bouwgrond voor deze categorie stagneert daardoor. De gemeente beschikt over een grote voorraad bouwgrond voor bedrijvigheid. Dat is meer dan een door de provincie berekende vraag. Voor het verschil tussen vraag en aanbod is een financiële voorziening getroffen.
2.2	Situatie op de woningmarkt	Op basis van de woonvisie zijn in 2014 woningmarktafspraken gemaakt (eis van de Provincie). De woonvisie is richtinggevend voor de plannen voor de komende tien jaar. De betaalbaarheid van herstructurering wordt steeds moeilijker gedekt uit de opbrengsten van verkoop van bouwgrond/woningen. Dit betekent dat herstructureringsopgaven lastiger te realiseren zijn en mogelijk blijven liggen. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van kernen.
Alg. dekkings middelen	Algemene uitkering uit het gemeentefonds	Met ingang van 2015 heeft het Rijk een plafond ingevoerd voor het btw-compensatiefonds. Bij een beroep (in een jaar door alle gemeenten) boven het plafondbedrag wordt de toevoeging aan het gemeentefonds verlaagd en ontvangen gemeenten een lagere algemene uitkering. De bandbreedte is geschat op ongeveer € 100.000.
Alg. dekkings middelen	Algemene uitkering uit het gemeentefonds	Het Rijk past op het gemeentefonds een oplopende korting toe voor lagere apparaatskosten met als motivering dat gemeenten meer gaan samenwerken. De korting loopt op van € 60 miljoen in 2015 tot € 977 miljoen in 2025. (Dit betekent een verlaging van de algemene uitkering in 2025 met € 977.000 structureel t.o.v. algemene uitkering van 2021). Volgens de VNG is de korting niet onderhandelbaar met het huidige kabinet. Tot en met 2021 is de korting in onze begroting verwerkt. Volgens de VNG is het nieuwe kabinet voornemens de korting versneld door te voeren in de jaren 2018-2022 in plaats van 2018-2025.
Alg. dekkings middelen	Algemene uitkering uit het gemeentefonds; verandering inkomens gemeenten	De Raad voor de financiële verhoudingen stelt de huidige financieringsystematiek van de gemeenten ter discussie. Waaronder de grootte van de belastingheffing door gemeenten en de grondslagen van de verdeling van het gemeentefonds. Thans vinden gesprekken plaats tussen de Raad en het departement. Via de P10-gemeenten zijn wij betrokken.
Alg. dekkings middelen	Rente	Er is sprake van een lage rentestand. Door het aantrekken van de economie en externe en niet-beïnvloedbare factoren is het risico aanwezig van een stijging van de rente op de geld- en/of kapitaalmarkt. Dit kan vanaf 2018 de budgettaire positie van de gemeente negatief beïnvloeden. 1% rentestijging bij een investeringsplan van € 10 miljoen betekent € 100.000 extra lasten.

d) als gevolg van handelingen van derden

Sub-programma	Risico	korte toelichting
2.2	Innovation Island	Prowonec heeft een claim neergelegd voor ongeveer € 9 miljoen wegens het niet naar haar verwachting doorgaan van het project Innovation Island. Inmiddels hebben we een concept-dagvaarding ontvangen die ziet op het alsnog mogen uitvoeren van de plannen 'Innovation Island'. We zijn met partijen in gesprek.

ad 2: risico's op eigendommen

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
3.1	Museale collectie	De in bruikleen verkregen stukken zijn overgedragen aan de Stichting Stadhuis museum. De eigenaren zijn hiervan in kennis gesteld. De stukken zijn door de Stichting verzekerd tegen schade. De museale stukken van de gemeente zijn ook in bruikleen gegeven. Deze stukken zijn niet verzekerd tegen schade.

ad 3: risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering

Sub-programma	Risico	korte toelichting
4	Verplichte en vrijwillige samenwerking	De gemeente heeft in de afgelopen jaren steeds meer de uitvoering van taken (opgelegd of vrijwillig, zoals Veiligheidsregio, RUD, Obase, samenwerking belastingen) op afstand geplaatst. In ambtelijke voorbereiding en bestuurlijke besluitvorming in en rond deze gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingen en ook bij de integratie met De Zuidhoek wordt nadrukkelijk stil gestaan bij risicobeheersing zoals de informatievoorziening / ICT
4	Informatiebeveiliging	Bij een ernstig datalek moeten wij deze melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Deze heeft de bevoegdheid, afhankelijk van impact van het lek, een maximale boete op te leggen van € 820.000.

2.7 Inschatting van de risico's

Van de hierboven genoemde, gekwantificeerde risico's hebben wij een inschatting gemaakt van de kans dat deze risico's zich ook daadwerkelijk voordoen. Wij hebben dit ingeschat op een hoog, gemiddeld en laag risico en onderscheiden in structurele en incidentele risico's. Hierbij geven we de kans dat het risico zich voordoet aan met:

Hoog risico
 Gemiddeld risico
 Laag risico

Sub-programma	Risico	Korte toelichting	Bedrag incidenteel in € 1.000	Bedrag structureel in € 1.000
1.4v	Sociale Werkvoorziening	Transformatieopdracht		1.400
	Hoog risico			1.400
A.1v	Algemene uitkering uit het gemeentefonds	Korting voor lagere apparaatskosten		977
	Gemiddeld risico			977
2.2v	Niet gesprongen explosieven	Extra kosten bij ontruiming		50
2.4v	Innovatie sociaal domein, van projectsubsidie naar structureel	Voortzetten incidentele subsidiering naar structurele subsidies		220
2.4v	Gebundelde uitkering (BUIG)	Eigen risico		372
2.4v	Statushouders	Inzet eigen middelen huisvesting statushouders		120
3.4v	Strand	Profijt exploitatie strand		100
A D	Venootschapsbelastingplicht overheidsbedrijven (Vpb)	Voor parkeren en precario		190
Av	Rente	Verhoging rente		50
Av	Informatiebeveiliging	Maximale boete bij datalek		820
A	Algemene uitkering	BTW-compensatiefonds		100
	Laag risico			2.022
1.1v	Aandeelhouderschap DELTA N.V.	Waardeverlies aandelen	270	
	Gemiddeld risico		270	
2.1v	Dorps- en gemeenschapshuizen	Huurovereenkomst	300	
2.2v	Legesprocedure Windpark Krammer bv	Leges bouw 35 windturbines	2.145	
2.2v	Rampen- en bestrijding	Bevolkingszorg en nazorg	100	
2.2v	Innovation Island	Claim Prowonec	9.000	
	Laag risico		11.545	
	Totaal		11.815	4.399

Onder het voorgenomen beleid is aangegeven dat we risicomanagement in de komende jaren verder door ontwikkelen. Het kwantificeren en het inzicht geven in de kans of deze risico's zich ook daadwerkelijk voordoen is een eerste stap. In de verdere doorontwikkeling zit de ontwikkeling van een risicosimulatiemodel. Dit is nu nog niet beschikbaar. Zeer globaal en gemiddeld genomen prognosticeren we dat:

- 10% of € 1.181.500 van de incidenteel gekwantificeerde risico's tot financiële maatregelen kunnen leiden

- 30% of € 1.319.700 van de structureel gekwantificeerde risico's tot financiële maatregelen kunnen leiden.

2.8 Conclusies

De paragraaf weerstandsvermogen is direct verbonden met alle programma's en de gehele bedrijfsvoering (paragrafen) van de gemeente. Feitelijk is deze paragraaf hiervan een dwarsdoorsnede. De risico's waarmee onze gemeente meerjarig wordt geconfronteerd, zijn naar onze mening te overzien en op te vangen binnen de beschikbare incidentele en structurele weerstandscapaciteit.